

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

ontwerp

VEILIGE OMGEVING

IMPULS
OMGEVINGS
VEILIGHEID

Pilotprogramma 'Omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie'

Aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid voor de gemeentelijke omgevingsvisie

Gebaseerd op de ervaringen in zes gemeentelijke pilots

VOORWOORD

Via een aantal stappen kan een gemeente met betrokken partners op relatief eenvoudige wijze keuzes maken op het gebied van omgevingsveiligheid. Die keuzes belanden in een 'bouwsteen'. Met dit document kunnen gemeenten een 'bouwsteen' omgevingsveiligheid opstellen.

Zo'n bouwsteen kan van pas komen als de gemeente haar omgevingsvisie opstelt. Bij het opstellen van zo'n visie is het immers de bedoeling dat vele beleidsvelden geïntegreerd worden en dat belang en prioritering in samenhang worden afgewogen. Inzicht in (keuzes rond de) omgevingsveiligheid binnen de gemeentegrenzen is dan handig.

Deze 'Aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid' is voornamelijk tot stand gekomen aan de hand van ervaringen uit zes pilots bij gemeenten met een verschillend risicoprofiel. De gemeenten Maasgouw, Ermelo, Harlingen, Waalwijk, Eindhoven en Rotterdam maakten samen met de veiligheidsregio en omgevingsdienst een 'bouwsteen omgevingsveiligheid' voor hun omgevingsvisie. Daarbij zijn inzichten en uitgangspunten van de Omgevingswet gebruikt, evenals de instructies uit het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL) en het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL). Nieuw ten opzichte van de pilots is de aandacht voor een integrale verkenning van 'aanpalende' beleidsvelden.

Onze speciale dank gaat uit naar de pilotuitvoerders bij de gemeenten, omgevingsdiensten, veiligheidsregio's en provincies die aan het pilotprogramma hebben deelgenomen. Het was voor hen (en voor ons) vaak een zoektocht, maar met hard werken en goede integrale samenwerking zijn er mooie en zeer bruikbare resultaten opgeleverd die veel hebben bijgedragen aan dit document.

Het pilotprogramma 'omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie' en dit document zijn het resultaat van een co-productie van het Ministerie van IenM, het programma Impuls Omgevingsveiligheid en Ontwerp Veilige Omgeving.

Den Haag, maart 2017

Projectgroep 'Omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie':

Alet van 't Eind

Ontwerp Veilige Omgeving

Aniek Ahlers

Ministerie van IenM

Marlouce Biemans

Impuls Omgevingsveiligheid

Alex de Roos

Provincie Zuid-Holland/Ontwerp Veilige Omgeving

Hans Iserief

Omgeving IM&C

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Algemene voorbereidingen	6
3	Startbijeenkomst.....	8
3.1	Vorbereiding	8
3.2	Startbijeenkomst	8
4	Inventarisatiebijeenkomst.....	10
4.1	Vorbereiding	10
4.2	Inventarisatiebijeenkomst	13
5	Bouwsteenbijeenkomst.....	15
5.1	Vorbereiding	15
5.2	Bouwsteenbijeenkomst.....	16
6	Slotbijeenkomst	18
6.1	Vorbereiding	18
6.2	Slotbijeenkomst	18
7	Bijlagen	20
7.1	Bijlage 1 – Omgevingswet, omgevingsvisie, omgevingsveiligheid	20
7.2	Bijlage 2 – Begrippenlijst omgevingsveiligheid	21
7.3	Bijlage 3 – Ideeën voor mogelijk meekoppelende of tegenstrijdige belangen	22
7.4	Bijlage 4 – Toelichting 'icoonfiches' van het programma 'Ontwerp Veilige Omgeving' (OVO) ...	24
7.5	Bijlage 5 – Voorbeeld inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid	28
7.6	Bijlage 6 – Matrices voor vastleggen van beleidskeuzes	34

1 Inleiding

Omgevingsvisie en omgevingsveiligheid

De omgevingsvisie is één van de zes instrumenten van de Omgevingswet. Een omgevingsvisie is verplicht voor Rijk, provincies én gemeenten. Doel van de omgevingsvisie is het bevorderen van samenhang van beleid voor de fysieke leefomgeving.

In de omgevingsvisie geeft het bevoegd gezag een integrale langetermijnvisie (10-15 jaar) op noodzakelijke en gewenste ontwikkelingen binnen haar grondgebied. Met de omgevingsvisie worden keuzes duidelijk over waar welke ontwikkelingen gerealiseerd worden en welke omgevingskwaliteit daarbij gewenst is.

Omgevingsveiligheid is ook een factor voor de gewenste leefomgevingskwaliteit in de omgevingsvisie. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt ook nieuw beleid voor omgevingsveiligheid geïmplementeerd. Om omgevingsveiligheid volwaardig mee te kunnen wegen in de integraliteit van de omgevingsvisie, is een visie (bouwsteen) op omgevingsveiligheid nuttig. Een visie die is gebouwd volgens hedendaagse inzichten en volgens de uitgangspunten van de Omgevingswet.

HULP → Omgevingswet, omgevingsvisie en modernisering omgevingsveiligheid

Bijlage 1 bevat informatie of verwijzing naar andere bronnen voor een presentatie en toelichting van omgevingswet, omgevingsvisie en modernisering omgevingsveiligheid.

Stappenplan als rode draad

Als rode draad door de aanpak hieronder, is gekozen voor een stappenplan waarlangs de gemeente gaandeweg haar bouwsteen omgevingsveiligheid kan maken. Schematisch zien de stappen (en waar ze toe moeten leiden) er als volgt uit.

Integrale verkenning

Volgens de Omgevingswet bevat een omgevingsvisie onder meer 'de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid'. Dat betekent dat de koers van dat beleid is bepaald na afweging van belangen van een aantal – nu nog sectorale – beleidsvelden, waaronder omgevingsveiligheid.

Vanwege die integrale opgave kan dit document niet alleen maar over omgevingsveiligheid gaan. In de eerste twee bijeenkomsten (start en inventarisatie) staat (ook) een integrale verkenning op de agenda. Daarmee wordt het volgende bereikt:

- Delen van kennis rond mogelijkheden en beperkingen van de eigen sector bij voorziene ruimtelijke ontwikkelingen.
- Signaleren van samenloop of tegenstrijdigheid van verschillende sectorale belangen bij voorziene ruimtelijke ontwikkelingen.
- Inzicht en begrip rond integrale vorming van de omgevingsvisie.
- Kennis van aanpak voor het opstellen van de bouwsteen omgevingsveiligheid. Stimuleren van het ontwikkelen van een eigen bouwsteen bij andere sectoren.
- Kennismaking met experts bij gemeente, omgevingsdienst, veiligheidsregio, provincie en (indien van toepassing) met het lokale bedrijfsleven.
- Ontdekken waar samenwerking tussen sectoren nuttig en mogelijk is.

TIP → Start integraal – vervolg sectoraal

Na een uitleg in de startbijeenkomst worden vooral tijdens de inventarisatiebijeenkomst de knelpunten en overeenkomsten geïdentificeerd van en tussen opgaven en ambities van verschillende sectoren. Dit document gaat er van uit dat de daaropvolgende bouwsteen- en slotbijeenkomst uitsluitend in het teken van omgevingsveiligheid staan. Het is aan de gemeente om hier van af te wijken en de bredere aanpak met meerdere sectoren voort te zetten na de inventarisatiebijeenkomst. Het is wel te adviseren om experts die niet meer rechtstreeks aan het project deelnemen toch op de hoogte te blijven houden van de vorderingen.

2 Algemene voorbereidingen

Doorlooptijd: circa 3 weken

Voordat het project kan starten is het verstandig bepaalde randvoorwaarden te regelen.

Bemensing

Het is belangrijk dat tijdens het project de 'juiste' personen aanschuiven en meedoen. Ten eerste moet er een projectleider zijn. Deze projectleider heeft bij voorkeur een brede blik en heeft oog voor multidisciplinaire belangen. Advies is om te kiezen voor een projectleider die én affiniteit heeft met milieu/omgevingsveiligheid én met RO/stedenbouw/planologie. Iemand die een brug kan slaan tussen sectoren.

De projectleider kan het niet alleen. Om tot een goede bouwsteen te komen, moet uit verschillende organisaties een bijdrage geleverd worden. Om in kaart te brengen welke organisaties een inbreng zouden moeten leveren, kunt u een krachtenveld-analyse uitvoeren. Door het speelveld in kaart te brengen, wordt vanzelf helder wie bij het opstellen van een bouwsteen inbreng moet, wil en kan leveren.

HULP → Meer weten over krachtenveldanalyses?

Kijk op <https://www.communicatierijk.nl/vakkennis/f/factor-c/inhoud/krachtenveldanalyse>

TIP → Heeft u gedacht aan de volgende mogelijke deelnemers?

Vanuit de Gemeente

- RO: planoloog, stedenbouwkundige(n), eventueel planjurist (kennis van RO Structuurvisie)
- Projectleider Omgevingsvisie (indien van toepassing)
- Deskundige(n) milieu/omgevingsveiligheid
- Vertegenwoordiger(s) van de GGD (medisch milieukundige, Maatschappij en Gezondheid, etc.)
- Ondersteuning: projectsecretaris

Vanuit de Omgevingsdienst

- Adviseur(s) omgevingsveiligheid¹

Vanuit de Veiligheidsregio

- Adviseur(s) omgevingsveiligheid²
- Specialist GHOR

Vanuit de Provincie

- Beleidsmedewerker provincie³, afhankelijk van ambities provinciale omgevingsvisie.

¹ Experts van de omgevingsdienst hebben ook kennis en taken op het gebied van aanpalende milieusectoren zoals lucht, geluid, bodem, etc. Dit is nuttig voor de integrale verkenning bij start- en inventarisatiebijeenkomst.

² Experts van de veiligheidsregio hebben ook kennis en taken op het gebied van aanpalende veiligheidsdomeinen zoals natuurbranden, overstromingen, etc. Dit is nuttig voor de integrale verkenning bij start- en inventarisatiebijeenkomst. Houd wel rekening met het regionaal risicoprofiel!

(vervolg) TIP → Heeft u gedacht aan de volgende mogelijke deelnemers?

Tijdelijke aanvulling

Voor de start- en inventarisatiebijeenkomst kan de groep worden uitgebreid met gemeentelijk deskundigen van 'aanpalende' sectoren:

- Gemeente: natuur, water, infrastructuur, milieu, cultuurhistorie, bouwen / economische zaken / OOV, rampenbestrijding / politie.
- Omgevingsdienst: experts met kennis van milieuaspecten, zowel met betrekking tot VTH als tot ruimtelijke ordening.
- Waterschap.

Vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, bijvoorbeeld van een Havenbedrijf.

TIP → Ruimte en faciliteiten reserveren

Reserveer een geschikte ruimte op het gemeentehuis voor bijeenkomsten van het project met voldoende ruimte voor het neerleggen of ophangen van grote kaarten. Ook faciliteiten als beamer, computer en één of meer flipovers met stiften zijn handig voor het zichtbaar maken van (milieu)belangen in het ruimtelijk werkveld. Als er meer dan acht deelnemers zijn, is het handig om op twee tafels te werken en de resultaten van die tafels met elkaar te confronteren aan het slot van een bijeenkomst. Hierdoor is de opbrengst van de bijeenkomst groter.

TIP → Opdracht geven aan de uitvoerende diensten

De gemeentelijke uitvoeringsdiensten geven milieu- en veiligheidsadviezen. Voor een integrale afweging van alle aspecten die er in de gemeente spelen, is het van belang dat deze partijen tijdig op de hoogte zijn van de vragen die op hen afkomen. Inschakeling van de omgevingsdienst en veiligheidsregio bij het proces vindt normaliter plaats als 'verzoektaak' en na opdrachtverlening, aangezien dit niet valt onder het reguliere uitvoeringswerk.

TIP → Samenwerking vanzelfsprekend?

Voor een goede verankering van omgevingsveiligheid in de Omgevingsvisie is eerst en vooral goede samenwerking onmisbaar. Samenwerking tussen gemeenten en omgevingsdiensten, tussen veiligheidsregio en omgevingsdienst, tussen gemeente en veiligheidsregio, tussen gemeentelijke afdelingen onderling. Die samenwerking is helemaal niet vanzelfsprekend. Het gaat van meet af aan om inzicht in elkaars vakgebied en belangen te hebben. Luisteren en geïnteresseerd zijn helpt. Een gezamenlijke taal ontwikkelen helpt ook. Daarom is het goed om te starten met een plenaire bijeenkomst, waar alle vakgebieden vertegenwoordigd zijn en de tijd genomen wordt voor elkaars verhaal.

TIP → Digitale projectruimte

Het is handig om een digitale projectruimte in te richten, waarin alle relevante documenten, presentaties, formats, agenda's, vergaderstukken, verslagen, etc. door projectdeelnemers zijn te raadplegen en te downloaden.

³ Hoewel een omgevingsvisie alleen het orgaan bindt die de visie opstelt, is er rond de omgevingsvisie wel degelijk sprake van een wisselwerking tussen verschillende bestuurslagen. Aanwezigheid van een vertegenwoordiger van de provincie bevordert op een vroeg moment wederzijdse kennis en begrip over keuzes in de respectievelijke omgevingsvisies.

3 Startbijeenkomst

De startbijeenkomst staat in het teken van kennismaking: met elkaar, het proces, integraliteit, mijlpalen, tussenresultaten en eindproduct.

In deze startbijeenkomst en de daarop volgende inventarisatiebijeenkomst is het zinvol om een **integrale verkenning** op de agenda te zetten. De meerwaarde daarvan is genoemd in de vorige hoofdstukken. Op deze plek gaan we iets dieper in op het hoe en waarom in deze twee bijeenkomsten. De agendering van integraliteit in de **startbijeenkomst** is bedoeld om (indien nodig!) sectorale experts kennis bij te brengen over integraliteit onder de Omgevingswet en in de omgevingsvisie. En hoe de gemeente voor de omgevingsvisie (met een bouwsteen) opereert voor de sector omgevingsveiligheid. Op basis van beide aspecten vraagt de projectleider deze sectorale experts om een bijdrage aan de integrale verkenning. Die bijdrage bestaat uit medewerking aan een kort onderzoek naar mogelijkheden en beperkingen van de eigen sector bij de voorziene ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Het resultaat wordt tijdens de **inventarisatiebijeenkomst** getoond en besproken.

3.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 3 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'.

2. Voorbereiding

Het kennisniveau en de expertise van de deelnemers zal verschillend zijn. Om de deelnemers van de benodigde achtergrondinformatie te voorzien, is het handig tijdens de eerste bijeenkomst presentaties te verzorgen over:

- a. de Omgevingswet (hoofddlijnen, kern, filosofie, etc.); instrumenten omgevingsvisie en omgevingsprogramma; (modernisering) omgevingsveiligheid.
- b. de stappen, de planning en tussenresultaten van het project. Op te stellen door de projectleider.
- c. nut en noodzaak van een integrale verkenning. Doel is om bij experts van aanpalende sectoren draagvlak en toezegging te krijgen voor medewerking aan een kort onderzoek naar mogelijkheden en beperkingen bij voorziene ruimtelijke ontwikkelingen. Het resultaat wordt tijdens de inventarisatiebijeenkomst gepresenteerd in een 'stoplichtkaart'.

Deze presentaties onder a en c zijn te downloaden van www.relevant.nl.

3.2 Startbijeenkomst

Duur: 3 uur

1. Deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'.

2. Doel

- Kennismaken.
- Overeenstemming over proces(stappen), inhoud en (tussen)resultaten.
- Verwachtingen over en weer helder krijgen.
- Informatie-uitwisseling Omgevingswet, instrumenten en de rol van omgevingsveiligheid.
- Experts van aanpalende sectoren zijn er van op de hoogte en werken mee aan een integrale verkenning waarvan de resultaten worden gepresenteerd op de inventarisatiebijeenkomst.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Voorstelronde	--	10 minuten	Allen
2. Presentatie Omgevingswet, AMvB's, instrumenten en de rol van omgevingsveiligheid	Informerend	45 minuten	Projectleider
3. Presentatie opzet integrale verkenning; voorbeelden.	Informerend	45 minuten	Omgevingsdienst en/of veiligheidsregio
4. Presentatie van het te doorlopen proces: verwachtingen, rollen, resultaten	Informerend	30 minuten	Projectleider
5. Voorbespreken inventarisatiebijeenkomst • Gewenst resultaat op hoofdlijnen • Datum • Aanwezigen (intern/extern, evt. uitnodigingen) • Inhoudelijke voorbereiding	Besluitvormend	30 minuten	Projectleider
6. Doornemen actielijst, afsluiting vergadering, rondsturen verslag	--	10 minuten	Projectsecretaris

4 Inventarisatiebijeenkomst

Deze bijeenkomst staat in het teken van een onderzoek naar feiten. Die feiten dienen als basis voor het maken van keuzes in de volgende bijeenkomst. Centraal staan inventariseren, registreren en bespreken: ruimtelijke ontwikkelingen, raakvlakken met omgevingsveiligheid en andere sectoren, belemmeringen en kansen. Ook wordt een integrale verkenning voorbereid en besproken op de inventarisatiebijeenkomst.

4.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 4 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'.

2. Voorbereiding

Voorafgaand aan het overleg is het handig de volgende informatie te verzamelen:

a. Onderzoek RO-structuurvisie⁴

RO-experts van de gemeente brengen de belangrijkste toekomstige noodzakelijke en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen voor de gemeente in kaart. Elke ontwikkeling kan kort toegelicht worden. Afdrukken van de kaart op A0, A1 of A2. Maken van een presentatie waarmee het resultaat kan worden gepresenteerd.

TIP → Gebruik kaartmateriaal

De omgevingsvisie is vooral een ruimtelijk instrument. RO-experts zijn gewend met kaarten te werken. Gebruik daarom waar mogelijk kaartmateriaal om informatie te presenteren. Digitale kaarten zijn mogelijk en soms onvermijdelijk (bijv. de Risicokaart) maar gebruik bij voorkeur papier. Op papieren kaarten kan worden getekend. Zorg voor voldoende afmetingen, dus formaat A0, A1 of A2, niet kleiner. Maak foto's van de kaart(en) na afloop om bij het verslag te voegen.

b. Onderzoek externe veiligheid

Experts omgevingsveiligheid van de omgevingsdiensten en/of de veiligheidsregio brengen in kaart welke aspecten van omgevingsveiligheid aan de orde zijn bij de onder a. genoemde toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen. De kaart bevat de activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's⁵ met hun *aandachtsgebieden*. Afdrukken van de kaart op A0, A1 of A2. Experts maken een presentatie waarmee het resultaat kan worden gepresenteerd.

⁴ Als geen RO-structuurvisie aanwezig is dan een beeld scheppen van de noodzakelijke en gewenste ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente.

⁵ Activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's zoals genoemd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving (BKL), zie bijlagen VII en VIIa van het BKL.

TIP → 2017: signaleringskaarten

Op signaleringskaarten kunnen ruimtelijke functies worden 'overlaagd' met de afstanden van de plaatsgebonden risico's en aandachtsgebieden van activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's. Daarmee is snel te zien waar aspecten van omgevingsveiligheid beoordeeld moeten worden. Sommige provincies en regio's hebben eigen signaleringskaarten of zijn daarmee bezig. In deelprogramma 3 van het IOV-programma start in 2017 een project waarmee deze initiatieven worden afgestemd en gestimuleerd, om een (liefst landsdekkende) signaleringskaart te verkrijgen.

c. Onderzoek integrale verkenning – stoplichtkaart

Voor een presentatie en bespreking tijdens de inventarisatiebijeenkomst is het raadzaam een kort onderzoek uit te laten voeren: experts van sectorale beleidsvelden (bij gemeente, omgevingsdienst, veiligheidsregio) onderzoeken waar (rondom de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen) vanuit hun respectievelijke sectoren geen, misschien of wel belemmeringen bestaan. Het heeft de voorkeur om dit gebiedsgericht te onderzoeken. Dit is een 'verkenning' dus het gaat echt om een onderzoek op hoofdlijnen.

TIP → Belemmeringen?

Bij belemmeringen kan men denken aan:

- *Verplichte omgevingswaarden (zie afdeling 2.3 Omgevingswet).*
 - *Grenswaarden ('in acht nemen') en richtwaarden ('rekening houden met') zoals genoemd in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving.*
 - *Keuzes in vigerend sectoraal gemeentelijk beleid.*
 - *Provinciale wensen, eisen of belangen in de provinciale omgevingsvisie.*
- Desgewenst kan voor belemmeringen ook met de huidige regelgeving een aanzet gegeven worden.*

Op basis van artikel 1.2 (fysieke leefomgeving) van de Omgevingswet gaat het bij integraliteit van sectorale beleidsvelden om bouwen, infrastructuur, water(systemen), bodem, lucht, omgevingsveiligheid, landschappen, natuur, cultureel erfgoed. Maar ook de risico's van bijvoorbeeld natuurbranden of overstromingen kunnen in het onderzoek worden betrokken.

TIP → Stoplichtkaart

De resultaten van de verkenning kunnen worden weergegeven op een zogenaamde 'stoplichtkaart'. Deze kaart biedt vertegenwoordigers van elke deelnemende sector de mogelijkheid om per ruimtelijke ontwikkeling aan te geven of er vanuit hun respectievelijke sector geen, misschien of wel belemmeringen bestaan. Experts vullen het resultaat in op de 'stoplichtkaart'. Het resultaat van de verkenning wordt opgenomen in een presentatie. Iedere sector kan desgewenst de inkleuring kort toelichten.

Onderstaand een *voorbeeld* van een ingevulde stoplichtkaart⁶. Dit is een nuttig overzicht voor de projectleider omgevingsvisie: in één oogopslag is te zien waar werk aan de winkel is en waar kansen liggen.

Integrale verkenning	Omgevings- veiligheid	Bouwen	Infra- structuur	Water- (systemen)	Bodem	Lucht	Land- schappen	Natuur	Cultureel erfgoed	Natuur- branden	Over- stroming
Ontwikkeling 1											
Ontwikkeling 2											
Ontwikkeling 3											
Ontwikkeling 4											
Ontwikkeling 5											
Ontwikkeling 6											
Ontwikkeling 7											
.....											

d. Focusgebieden

Hoewel focusgebieden pas in de bouwsteenbijeenkomst inhoudelijk worden besproken is het raadzaam om tijdens de inventarisatiebijeenkomst een keuze voor deze gebieden te maken. Uit de confrontatie van voorziene ruimtelijke ontwikkelingen en daarbij behorende aspecten van omgevingsveiligheid (zie boven onder b.), kunnen deze focusgebieden worden geselecteerd.

In een focusgebied speelt een vraagstuk van omgevingsveiligheid én heeft de gemeente ontwikkelplannen. In veel gemeenten speelt bijvoorbeeld dat leegstaande kantoren in het stationsgebied beschikbaar komen voor woningbouw terwijl gevaarlijke stoffen over het spoor vervoerd worden. Als je je op zo'n gebied focust, word je gedwongen met elkaar keuzes te maken. Dit is verhelderend én behulpzaam voor het schetsen van afwegingskaders en de grote lijnen voor omgevingsveiligheid in de omgevingsvisie.

Belangrijkste selectie criterium voor focusgebieden is dat er 'veel aan de hand' moet zijn. Dat is al snel het geval bij een ruimtelijke ontwikkeling die deels of geheel in een aandachtsgebied van een risicobron is geprojecteerd. Dus: wat mag wettelijk (BKL) wel/niet? Wat wel onder welke voorwaarden (maatregelen)? Gaat de gemeente die voorwaarden wel of gemotiveerd niet nakomen? Of kiest ze voor andere oplossingen met hetzelfde effect? Wat is de mening van de veiligheidsregio?

Het kán helpen om in die focusgebieden te oefenen met de nieuwe regelgeving (BKL, BBL) om zo meer grip op de materie te krijgen. Ervaring uit de pilots leert dat samen werken in deze gebieden belangrijke informatie oplevert voor gebiedsgerichte afwegingskaders in aandachtsgebieden.

TIP → Representatieve focusgebieden

Het is verstandig om niet te kiezen voor dat ene kleine gebiedje in het centrum waarover al jaren gesteggeld wordt. Kies liever voor situaties die zich op veel plekken in de gemeente voordoen. Dat is waardevol voor de bredere omgevingsvisie. Denk bijvoorbeeld aan een weg waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd dwars door de gemeente. Of een gebied dat getransformeerd zal gaan worden van industrie naar woningbouw. Over ruimtelijke plannen in aandachtsgebieden langs die routes moeten keuzes worden gemaakt. Maar zoek ook naar gebieden waar de gemeente nieuwe risico's wil introduceren, zoals een nieuw LNG-tankstation met een aandachtsgebied over bestaande bouw in een woongebied.

⁶ Het is aan de gemeente om in bovenstaande stoplichtkaart ook provinciale wensen, eisen of belangen te verwerken.

HULP → Begrippenlijst

Tijdens een aantal pilots ontstond verwarring over bepaalde begrippen zoals 'objecten van maatschappelijk belang', 'activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's' of objecten versus gebouwen of locaties. In bijlage 2 is een begrippenlijst voorzien waarin de belangrijkste begrippen en hun uitleg onder elkaar zijn gezet. Deze begrippenlijst ontbreekt nog in deze versie van dit document maar zal worden toegevoegd zodra de uitvoeringsbesluiten (w.o. het Besluit Kwaliteit Leefomgeving) zijn vastgesteld. Er zal gebruik worden gemaakt van de begrippenlijst die is opgenomen in het RIVM Handboek Omgevingsveiligheid.

4.2 Inventarisatiebijeenkomst

Duur: circa een halve dag

1. Deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij '[Bemensing](#)'.

2. Doel

- a. Presenteren en bespreken van:⁷
 - i. voorziene ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente in de komende 10-15 jaar.
 - ii. bij welke van die ontwikkelingen⁸ er raakvlakken zijn met omgevingsveiligheid. Een handig hulpmiddel hierbij voor het deel 'omgevingsveiligheid' is de ingevulde stoplichtkaart: waar bestaan vanuit omgevingsveiligheid geen, misschien of wel belemmeringen. En waarom?
 - b. Selectie van 2 à 3 focusgebieden voor omgevingsveiligheid (zie § 4.1 voor meer informatie).
 - c. Op hoofdlijnen doornemen van de stoplichtkaart van andere sectoren.
- Dit is een leerzaam en daarom nuttig agendapunt. Zowel de projectleider omgevingsvisie als de mensen van de diverse sectoren krijgen een impressie van elkaars wensen bij de voorziene ruimtelijke ontwikkelingen. Het is aan de projectleider hoe hij/zij er mee wil omgaan. Denk aan de beschikbare tijd en de diepgang van de discussies.

HULP → Meekoppelende en tegenstrijdige belangen

Dit agendapunt kan ook worden gebruikt om stil te staan bij 'meekoppelende' of 'tegenstrijdige' belangen van de afzonderlijke sectoren rondom de voorziene ruimtelijke ontwikkelingen. Een aanzet voor deze discussie zit in de stoplichtkaart: zoek per ruimtelijke ontwikkeling naar sectoren waar de kleuren overeenkomen. Meekoppelende belangen versterken elkaar. Over tegenstrijdige belangen kan op een vroeg moment worden overlegd. Zie [bijlage 3](#) voor een overzicht van mogelijke meekoppelende of tegenstrijdige belangen.

⁷ Deze bijeenkomst kan het beste gebruikt worden voor informatie-uitwisseling: presenteren, bespreken en eventueel corrigeren van geïnventariseerde feiten. Een realistisch beeld van de feitelijke situatie is essentieel voor de bouwsteen bijeenkomst waar keuzes kunnen worden gemaakt.

⁸ Het kan hierbij gaan om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen (nieuwe [zeer/beperkt] kwetsbare gebouwen/locaties) in aandachtsgebieden of om de introductie van nieuwe (complexe) activiteiten met externe veiligheidsrisico's in bepaalde gebieden van de gemeente.

d. Vaststellen van twee teams⁹ die elk tussen deze bijeenkomst en de bouwsteenbijeenkomst een belangrijk onderzoek ter hand nemen. De onderzoeken van ieder team gaan over de inhoud van de bouwsteen omgevingsveiligheid (zie [bijlage 5](#)).

- Het team 'bouwsteen' buigt zich **gemeentebreed** over de mogelijke invulling van
 - Gebiedstypen
 - Generieke uitgangspunten voor omgevingsveiligheid
 - Gebiedsgerichte ambities omgevingsveiligheid.
- Het team 'focusgebieden' onderzoekt voor de **focusgebieden** de mogelijke invulling van
 - Gebiedsgerichte afwegingskaders voor aandachtsgebieden.

Te adviseren is dat de beide teams worden gevormd uit deskundigen van gemeente, omgevingsdienst en veiligheidsregio. Het is belangrijk dat in beide teams experts RO zitting hebben. Vooral bij het team 'focusgebieden' is een stedenbouwkundig expert aan te bevelen.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Terugblik startbijeenkomst, doornemen actielijst, doel inventarisatiebijeenkomst, doornemen agenda.	Informerend	10 minuten	Projectleider
2. Presentatie en bespreking voorziene ruimtelijke ontwikkelingen.	Informerend	45 minuten	RO gemeente
3. Presentatie en bespreking raakvlakken omgevingsveiligheid bij ruimtelijke ontwikkelingen.	Informerend	60 minuten	Omgevingsdienst en/of veiligheidsregio
4. Bespreking en selectie van focusgebieden omgevingsveiligheid.	Besluitvormend	45 minuten	Projectleider
5. Bespreken stoplichtkaart andere sectoren. Eventueel verdiepen naar meekoppelende en tegenstrijdige belangen.	Informerend	PM	Projectleider
6. Vaststellen team 'bouwsteen' en team 'focusgebieden'.	Besluitvormend	30 minuten	
7. Doornemen actielijst, afsluiting vergadering, rondsturen verslag	--	10 minuten	Projectsecretaris

⁹ Ervaringen in de pilots leverden op dat vooral hard gewerkt werd in de focusgebieden en dat minder werd gesproken over keuzes die zich buiten de aandachtsgebieden afspelen. Daarom wordt hier de aanpak van twee teams voorgesteld, waarbij één team zich richt op de *gemeentebrede* bouwsteen zelf en één team zich richt op de focusgebieden.

5 Bouwsteenbijeenkomst

In deze bijeenkomst maken de deelnemers keuzes voor invulling van de bouwsteen omgevingsveiligheid. De keuzes worden voorbereid in enkele onderzoeken.

5.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 6 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij [Bemensing](#). De 'extra' deelnemers die aanschoven bij de start- en inventarisatiebijeenkomst nemen niet meer actief deel.

TIP → blijf communiceren

Het verdient sterke aanbeveling om de 'extra' deelnemers te blijven informeren over voortgang en (tussen)resultaten van het project. Maar ook om hen uit te nodigen of toe te laten bij projectbijeenkomsten, desgewenst als toehoorder.

2. Voorbereiding

Voorafgaand aan het bouwsteenoverleg is het aan te bevelen de volgende informatie te verzamelen:

TIP → Provinciale en gemeentelijke visie gebruiken voor bouwsteen omgevingsveiligheid

Voor de hieronder voorgestelde onderzoeken is het handig als de uitkomsten van a. en b. worden gebruikt voor het teamwerk bij c. en d. Tijdens de voorbereiding zou daarover afstemming nodig zijn.

a. Onderzoek provinciale ambities

De provincie kan sommige aspecten rond ruimte en (omgevings)veiligheid¹⁰ zo belangrijk vinden dat zij er sturingsmogelijkheden voor wil hebben. Het gaat dan vaak over bovengemeentelijke en bovenregionale aspecten. Denk bijvoorbeeld aan de wens om activiteiten met complexe externe veiligheidsrisico's te concentreren op daartoe ingerichte bedrijventerreinen. Of aan het vervoer van gevaarlijke stoffen over provinciale en gemeentelijke wegen. Of aan het weren van scholen en kinderdagverblijven naast snelwegen. Het advies is om te onderzoeken of en zo ja in hoeverre de provincie in haar omgevingsvisie dergelijke provinciale belangen heeft opgenomen en hoe deze zijn geborgd in verordening of programma. Het karakter van de Omgevingswet is van dien aard dat vastleggen van provinciale wensen zonder overleg met gemeenten (en waterschappen) niet goed denkbaar is. Het is verstandig de provincie bij dit onderzoek te betrekken. De uitkomsten kunnen ook worden gebruikt voor andere gemeenten die een omgevingsvisie willen opstellen.

b. Onderzoek ambities huidige visie externe veiligheid

Het doel van de bijeenkomst 'bouwsteen omgevingsveiligheid' is om rond omgevingsveiligheid keuzes te maken en onder andere gebiedsgerichte ambities te verwoorden. Het is dan ook raadzaam om te onderzoeken welke ambities van de huidige visie externe veiligheid Omgevingswet-proof zijn en mee kunnen naar de bouwsteen omgevingsveiligheid.

¹⁰ Het is aan de gemeente om dit onderzoek te verbreden naar provinciale wensen en belangen van meerdere sectoren.

c. Onderzoek invulling bouwsteen omgevingsveiligheid (gemeentebreed)

Het team 'bouwsteen' buigt zich over de mogelijke invulling van de bouwsteen omgevingsveiligheid en bereidt een voorstel voor (inclusief keuzes¹¹) over invulling van de bouwsteen omgevingsveiligheid op het gebied van:

- Gebiedstypen
- Generieke uitgangspunten voor omgevingsveiligheid
- Gebiedsgerichte ambities omgevingsveiligheid.

d. Onderzoek invulling bouwsteen omgevingsveiligheid (focusgebieden)

Het team 'focusgebieden' bereidt een voorstel voor (inclusief keuzes) over invulling van de bouwsteen omgevingsveiligheid op het gebied van:

- Gebiedsgerichte afwegingskaders voor aandachtsgebieden. Advies is om hierbij gebruik te maken van de 'icoonfiches' van het programma 'Ontwerp Veilige Omgeving' (OVO).

HULP → Hulpinformatie voor de onderzoeken onder c. en d.

- *Bijlage 4: 'icoonfiches' van het programma 'Ontwerp Veilige Omgeving' (OVO).*
- *Bijlage 5: voorstel inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid (gemeente kan kiezen aan de hand van vragen)*
- *Bijlage 6: matrices aan waarin keuzes kunnen worden vastgelegd.*

5.2 Bouwsteenbijeenkomst

Duur: een dagdeel (halve dag)

1. Deelnemers

Zie hoofdstuk 2 bij ['Bemensing'](#). Zie opmerkingen hierover bij 'Vorbereiding' (§ 5.1).

2. Doel

Het doel van deze bijeenkomst is het 'vullen' van de bouwsteen omgevingsveiligheid met uitspraken over:

- Gebiedstypen
- Generieke uitgangspunten voor omgevingsveiligheid
- Gebiedsgerichte ambities omgevingsveiligheid
- Gebiedsgerichte afwegingskaders voor aandachtsgebieden.

Zie [bijlage 5](#).

¹¹ Het gaat hier om ambtelijke keuzes die als advies aan het bestuur zullen worden uitgebracht.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Terugblik inventarisatiebijeenkomst, doornemen actielijst, doel bouwsteenbijeenkomst, doornemen agenda.	Informerend	15 minuten	Projectleider
2. Presentatie en bespreking van voorstellen team 'bouwsteen' – gebruik kaartmateriaal	Informerend / besluitvormend	45 minuten	Team 'bouwsteen'
3. Presentatie en bespreking van voorstellen team 'focusgebieden' – gebruik kaartmateriaal	Informerend / besluitvormend	45 minuten	Team 'focusgebieden'
4. Plenaire discussie, besluitvorming en vastleggen keuzes van elementen inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid.	Besluitvormend	60 minuten	Projectleider, allen
5. Afspraken over communicatie uitkomsten naar vertegenwoordigers van andere sectoren.	Besluitvormend	10 minuten	Projectleider
6. Afspraken over bestuurlijke trajecten.	Besluitvormend	10 minuten	Projectleider
7. Doornemen actielijst, afsluiting vergadering, rondsturen verslag	--	10 minuten	Projectsecretaris

6 Slotbijeenkomst

In deze bijeenkomst wordt het project afgerond. De inhoud van de bouwsteen omgevingsveiligheid wordt gepresenteerd aan alle projectdeelnemers, ook aan vertegenwoordigers van andere sectoren. Daarnaast slaat deze bijeenkomst een brug naar de omgevingsvisie met informatie over integrale afweging, planning, verankering van ambities en borging van uitvoering in een uitvoeringsprogramma. Aanwezigheid van bestuurders en/of leden van het managementteam is een optie.

6.1 Voorbereiding

Doorlooptijd: circa 3 weken

1. Bepalen / uitnodigen deelnemers

Voor deze slotbijeenkomst is het handig de grotere groep van deelnemers (start- en inventarisatiebijeenkomst) van andere sectoren uit te nodigen. Zie hoofdstuk 2 bij [‘Bemensing’](#). Aanwezigheid van bestuurders en leden van het managementteam kan waardevol zijn.

2. Voorbereiding

a. Slotpresentatie

Er is een presentatie nodig om het eindresultaat (bouwsteen) van het project met alle betrokkenen te delen. Naast de inhoudelijke resultaten kan in deze presentatie ook aandacht zijn voor het verankeren van de ambities en het borgen van de werkafspraken voor een goede ambtelijke uitvoering.

b. Presentatie door projectleider omgevingsvisie

Vraag deze projectleider om een korte presentatie waarin hij/zij duidelijk maakt hoe deze bouwsteen (en ambities van andere sectoren) een plek krijgen in de vorming van de gemeentelijke omgevingsvisie, hoe de planning er uit ziet, hoe ambities uit de omgevingsvisie worden verankerd en hoe de uitvoering in programma's wordt geborgd.

6.2 Slotbijeenkomst

Duur: 2 uur

1. Deelnemers

Zie § 6.1.1.

2. Doel

Het belangrijkste doel van de slotbijeenkomst is de afronding van het project door alle betrokkenen te informeren over de inhoud van de definitieve bouwsteen omgevingsveiligheid. Een ander doel is het aanhaken aan het proces van de omgevingsvisie; waar en hoe past deze bouwsteen in het proces van de omgevingsvisie, wat is daarbij de planning, hoe worden ambities uit de omgevingsvisie erin afgewogen en hoe wordt de uitvoering in programma's geborgd?

TIP → foto voor communicatie

Niet alleen voor bestendigen van het groepsgevoel maar ook voor interne communicatiedoelinden is het nemen van een groepsfoto van alle betrokkenen aan te bevelen.

3. Voorbeeld agenda

Onderwerp	Aard	Tijd	Door
1. Terugblik visiebijeenkomst, doel slotbijeenkomst, doornemen agenda.		10 minuten	Projectleider
2. Presentatie bouwsteen omgevingsveiligheid		45 minuten	Projectleider
3. Presentatie proces omgevingsvisie over o.a.: • Inpassing bouwsteen (bouwstenen van andere sectoren) • Planning • Verankering ambities • Borging uitvoeringsprogramma's		30 minuten	Projectleider omgevingsvisie
4. Groepsfoto		15 minuten	Allen
5. Afsluiting, dank		5 minuten	Projectleider

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1 – Omgevingswet, omgevingsvisie, omgevingsveiligheid

(een verbinding met internet is nodig)

Omgevingswet

- Klik [hier](#) voor een online animatie van 2 minuten over de Omgevingswet.
- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor een korte online animatie van de Omgevingswet voor de ambtenaar respectievelijk de bestuurder.
- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor online informatie op de website van het Ministerie van IenM over de Omgevingswet.
- Klik [hier](#) voor de Basisgids Omgevingswet.

Omgevingsvisie

- Klik [hier](#) voor een online infographic over de omgevingsvisie.
- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor online informatie over de gemeentelijke omgevingsvisie.

Modernisering omgevingsveiligheid

- Klik [hier](#) en/of [hier](#) voor online informatie over Modernisering Omgevingsveiligheid.

Infographic

Onderstaande infographic 'Veilig ontwerpen rondom een risicobron' van het Ministerie van IenM.

7.2 Bijlage 2 – Begrippenlijst omgevingsveiligheid

In bijlage 2 is een begrippenlijst voorzien waarin de belangrijkste begrippen en hun uitleg onder elkaar zijn gezet. Deze begrippenlijst ontbreekt nog in deze versie van dit document maar zal worden toegevoegd zodra de uitvoeringsbesluiten (w.o. het Besluit Kwaliteit Leefomgeving) zijn vastgesteld. Er zal gebruik worden gemaakt van de begrippenlijst die is opgenomen in het RIVM Handboek Omgevingsveiligheid.

7.3 Bijlage 3 – Ideeën voor mogelijk meekoppelende of tegenstrijdige belangen

Raakvlakken van omgevingsveiligheid met andere sectoren – tegenstrijdig of meekoppelend

Verschillende beleidssectoren kunnen soms ambities hebben die elkaar versterken (meekoppelend) of tegenspreken (tegenstrijdig). Keuzes in de omgevingsvisie over voorziene ruimtelijke ontwikkelingen zijn gebaseerd op een integrale afweging van belangen. Maken belangen die elkaar versterken (meekoppelend) meer kans van slagen dan belangen die elkaar tegenspreken (tegenstrijdig)? Het is in ieder geval zaak 'meekoppelend' of 'tegenstrijdig' voor ambities van omgevingsveiligheid zo vroeg mogelijk te onderzoeken. Onderstaand enkele voorbeelden.

	Verkeer en vervoer / Omgevingsveiligheid
Meekoppelend	Parkeerbeleid ambieert nieuwe parkeerterreinen tussen activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's en kwetsbare gebouwen en locaties.
Tegenstrijdig	Omleidingsroutes vervoer gevaarlijke stoffen lopen langs zeer kwetsbare gebouwen/locaties.
Tegenstrijdig	Hoogbouwbeleid van de gemeente focust op hoogbouw langs wegen waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd.
Meekoppelend	Concentratie van (risicovolle) bedrijven sluit aan op haltebeleid in het beleid openbaar vervoer.
Meekoppelend	Bij het ontwikkelen van een nieuw verkeercirculatieplan worden aanrijdroutes voor hulpdiensten en vluchtwegen meegenomen.
	Lucht & geluid (gezondheid) / Omgevingsveiligheid
Tegenstrijdig	Routing vervoer gevaarlijke stoffen botst met ambities van het beleid voor luchtkwaliteit en/of verkeerslawaaai.
Meekoppelend	Niet gerouteerde wegen dragen bij aan ontlasting luchtkwaliteit en/of verkeerslawaaai.
Meekoppelend	Realiseren van kantoorfuncties (afschermend in de nacht/bufferfunctie) tussen woningen en spoor en weg (geluid, veiligheid).
Meekoppelend	Gemeente wil twee LPG tankstations nabij te intensiveren recreatiegebied verplaatsen. Hierdoor veranderen de verkeersstromen, waardoor de luchtkwaliteit verbetert en verkeerslawaaai in de (woon)omgeving afneemt.
	Ruimtelijke ordening / Omgevingsveiligheid
Tegenstrijdig	Zoekgebieden voor woningbouw liggen deels in aandachtsgebieden van activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's.
Tegenstrijdig	Ontwikkeling van kantoorfuncties nabij stationslocaties langs spoorlijnen waarover gevaarlijke stoffen worden vervoerd.
Tegenstrijdig	De gemeente wil hoogbouw realiseren binnen belemmeringscontour van een luchthaven.
Tegenstrijdig	Bestemming van kwetsbaar gebouw/locatie binnen de veiligheidscontour (niet gerelateerd aan risicovolle activiteiten).
Tegenstrijdig	Gemeente wil woonfunctie toekennen aan leegstaande kantoren in aandachtsgebieden.
Meekoppelend	Aanleggen openbaar groen(zones) die niet gericht zijn op verblijfsrecreatie tussen risicobron en (beperkt) kwetsbaar gebouw/locatie. In deze openbaar groen(zones) zijn opstelplaatsen voor hulpdiensten aangelegd.

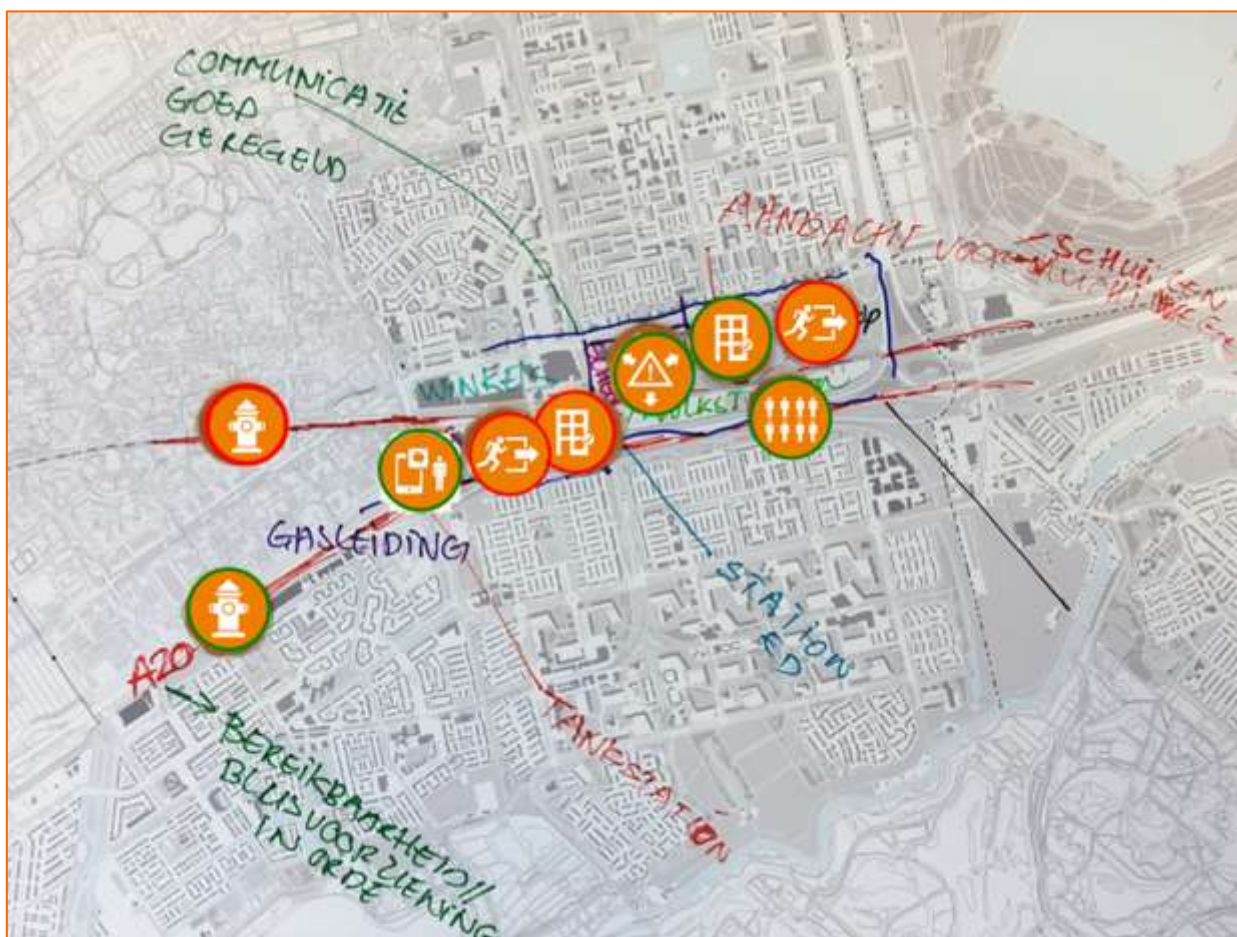
	Duurzaamheid / Omgevingsveiligheid
Tegenstrijdig	Windturbines rondom of op bedrijventerrein
	Water / Omgevingsveiligheid
Meekoppelend	Locaties voor buitendijkse woningbouw zijn afgestemd met effecten aanwezige buitendijkse risicovolle bedrijven.
Meekoppelend	Drinkwatergebieden zijn afgestemd met locaties risicovolle bedrijven (wegstromen vervuild bluswater)

7.4 Bijlage 4 – Toelichting ‘icoonfiches’ van het programma ‘Ontwerp Veilige Omgeving’ (OVO)

Ruimtelijke ontwikkeling in gebieden met risico's: een methodiek voor nieuwe inzichten

Op veel plekken in Nederland liggen ontwikkelingsvragen op potentieel gevaarlijke plekken. Bekende voorbeelden zijn de lege kantoren in stationsgebieden waar wonen gewenst is, plannen voor woningbouw waar buisleidingen onder de grond liggen, bij havens, langs snelwegen enzovoort. In de Omgevingsvisies (en later het omgevingsplan) zal duidelijk gemaakt moeten worden hoe omgevingsveiligheid bij de keuzen is meegewogen. In dit document wordt een methodiek beschreven waarmee mogelijkheden en onmogelijkheden snel bespreekbaar gemaakt kunnen worden voor de plannenmakers. Een methodiek die bedoeld is om een gezamenlijke taal te gebruiken. Iets dat hard nodig is bij deze integrale en vaak complexe opgaven.

Deze methodiek maakt gebruik van een set van zeven iconen die risico's en daarbij passende maatregelen verbeelden. Deze iconen zijn een hulpmiddel om een gebied te analyseren. Ook helpen zij bij het gesprek over mogelijke maatregelen. Op kaarten van het plangebied worden de rood gekleurde iconen gelegd waar risico's zijn en groene waar kansen voor oplossingen zijn. In het gesprek tussen de ruimtelijke planvormers én de EV-specialisten wordt naar oplossingen gezocht. Op onderstaande foto is een voorbeeld van het gebruik van de iconen in een plangebied in Rotterdam weergegeven.

Voorbeeld Rotterdam

Typen maatregelen voor de beheersing van het risico's

Er zijn verschillende maatregelen om er voor te zorgen dat bij een ongeluk met gevaarlijke stoffen zo min mogelijk slachtoffers vallen. Allereerst kun je denken aan bronmaatregelen. Wanneer de kans op een incident kleiner wordt, neemt ook de kans op een groot aantal slachtoffers af. Daarom is het verstandig te onderzoeken of er maatregelen genomen kunnen worden om de **kans** op een incident te verkleinen of zelfs uit te sluiten. Denk bijvoorbeeld aan het in een bestemmingsplan zorgvuldig definiëren van toegestane bedrijven op een industrieterrein om de vestiging van nieuwe risicovolle bedrijven te voorkomen. Of aan het treffen van maatregelen om buisleidingen beter te beschermen tegen graafwerkzaamheden. Of het in het bestemmingsplan scheiden van functies. Andere bronmaatregelen zijn het stellen van grenzen aan de toegestane hoeveelheid gevaarlijke stoffen in een opslagloods of het verplaatsen van een productielocatie naar de locatie waar de stoffen worden gebruikt. Dan hoeft de gevaarlijke stof niet meer vervoerd te worden en kunnen er dus tijdens het vervoer geen ongelukken gebeuren.

In het boek 'Ontwerpen voor een veilige omgeving' zijn voorbeelden opgenomen van aanvullende typen maatregelen die genomen kunnen worden om het aantal mogelijke slachtoffers bij een incident beheersbaar te houden¹². De typen maatregelen zijn voorzien van symbolen en richten zich in het bijzonder op maatregelen die in de ruimtelijke ordening genomen kunnen worden. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van typen maatregelen die op gebieds- en gebouwniveau genomen kunnen worden om het aantal slachtoffers te beperken. Er is ook beschreven hoe ze bij kunnen dragen aan de veiligheid.

Maatregelen voor de beperken van het aantal slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen (gebaseerd op Van den Bor, Van der Voort, en Van Aalst, 2014)

 Afstand tot de risicobron	Hoe dichter bij een risicobron, hoe gevaarlijker. Nabij de risicobron is immers de kracht van de explosie het heftigst, de temperatuur het hoogst en de gifwolk het minst verdund. Door de afstand tussen risicobron en personen te vergroten, kan het aantal slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen worden verlaagd. Bijvoorbeeld door geen bebouwing nabij de risicobron toe te staan. Afstand kan ook gecreëerd worden door bijvoorbeeld tussen bewoning en risicobron een parkeerplaats, een groenstrook of een waterpartij aan te leggen.
 Kwetsbare groepen	Wanneer zich nabij een risicobron groepen kwetsbare personen bevinden, kan dit leiden tot meer slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen. Jonge kinderen of mensen die slecht ter been zijn kunnen zich tijdens een dreigende calamiteit naar verwachting minder snel in veiligheid brengen. Je kunt hierbij ook denken aan evenementen waarbij grote groepen mensen zich lastiger in veiligheid kunnen brengen, of aan mensen in een gevangenis. Het advies is om functies voor dergelijke kwetsbare groepen op grote afstand van de risicobron te plaatsen. Als dat niet mogelijk is, houdt dan deze functies minimaal buiten het plasbrandaandachtsgebied en buiten het gebied waarbinnen iedereen bij een explosie overlijdt (100% letaalgebied). In het Besluit Kwaliteit Leefomgeving zijn regels opgenomen over gebouwen voor kwetsbare groepen. NB: volgens het BKL zijn nieuwe zeer kwetsbare gebouwen wel toegestaan

¹² De maatregelen zijn ook uitgewerkt in een voorbeeldenboek. Dit voorbeeldenboek is te vinden op www.ontwerpveiligeomgeving.nl

	binnen de aandachtsgebieden, maar daarbij gelden de aanvullende bouwvoorschriften voor de voorschriftengebieden. Deze voorschriften kunnen voor zeer kwetsbare gebouwen in een aandachtsgebied niet 'uit' worden gezet.
 Populatiedichtheid	Hoe meer mensen zich in de omgeving van een risicobron bevinden, hoe meer slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen kunnen vallen. Door het aantal mensen in de omgeving van een risicobron terug te dringen, bijvoorbeeld door minder woningen per hectare toe te staan, zal het aantal mogelijke slachtoffers bij een incident met gevaarlijke stoffen verminderen. Vanuit stedenbouwkundige opgaven is het vaak niet haalbaar of wenselijk om niet in de omgeving van risicobronnen te bouwen. Vermindering van mogelijke slachtoffers kan door een slimme inrichting: lage populatiedichtheid nabij een risicobron en hoge populatiedichtheid verder van de risicobron af. Denk aan het ontwerp van winkels: Het is veiliger om de magazijnen aan de kant van de risicobron en de winkel zelf aan de andere kant bebouwd. In het magazijn zijn immers minder mensen te verwachten dan in de winkel.
 Vluchtroutes	De aanwezigheid van vluchtroutes in een gebied kan er voor zorgen dat de zelfredzaamheid van mensen in het gebied omhoog gaat. Bij een incident kunnen mensen zichzelf dan gemakkelijker in veiligheid brengen. Het is bij het ontwerp van een gebied verstandig om wegen of paden loodrecht op de risicobron te plaatsen of in ieder geval van de risicobron af, zodat ze bij een dreigende calamiteit als vluchtroute kunnen dienen.
 Bereikbaarheid voor hulpdiensten	Om te voorkomen dat een klein incident zich ontwikkelt tot een grote ramp, is het van belang dat de risicobron goed te bereiken is voor hulpdiensten. Zij kunnen het incident dan snel bestrijden. De brandweer wil de risicobron van twee kanten af kunnen bereiken, zodat zij in alle gevallen het incident op een veilige manier kunnen bestrijden. Tweezijdige aanrijdroutes kunnen bijvoorbeeld gerealiseerd worden door in het ruimtelijke plan ook (fiets)paden aan te wijzen die door de hulpdiensten bij een incident gebruikt kunnen worden. Aandachtspunt hierbij is wel dat dit niet dezelfde routes mogen zijn die als vluchtroute zijn aangewezen. Om hulpverlening mogelijk te maken en incidenten waar mogelijk in de kiem te smoren is ook een goede bluswatervoorziening nabij de risicobron van belang, evenals goede opstelplaatsen voor de hulpdiensten. In het stedenbouwkundig ontwerp kan hier voor gezorgd worden door bijvoorbeeld waterpartijen aan te leggen, die ook voor bluswater gebruikt kunnen worden. Of bij de inrichting van de omgeving een groenvoorziening te maken waar de hulpdiensten hun materieel kunnen opstellen.
 Maatregelen op	Nooduitgangen Door bij het ontwerp van het gebouw de nooduitgangen zo te plaatsen dat deze niet bij de risicobron uitkomen, lopen de aanwezigen bij een incident de goede kant op: van de risicobron af. Ook dienen de nooduitgangen goed aan te sluiten op de vluchtroutes.

gebouwniveau	<i>Schuilmogelijkheden en afsluitbare ventilatie</i> Door enkele aanpassingen bij het ontwerp van een gebouw kan een gebouw ook als schuilplaats dienen bij een calamiteit. Denk hierbij aan het afsluitbaar maken van ventilatie, zodat de aanwezigen in het gebouw bij een toxische wolk veilig zijn. <i>Brandwerendheid gebouwen</i> Door gevels van gebouwen brandwerend te maken, kunnen ze meer weerstand bieden bij een brand van buitenaf. Door de brandwerende gevels hebben aanwezigen meer tijd om een gebouw te verlaten en zichzelf in veiligheid te brengen. <i>Explosiebestendigheid van gevelconstructies</i> Door gevels van gebouwen zo te ontwerpen dat ze bestand zijn tegen de drukgolf die wordt veroorzaakt bij explosies, wordt de veiligheid vergroot. Het gebouw biedt de aanwezigen dan bescherming. Dit kan door aan de zijde van de risicobron een blinde gevel te plannen (zonder ramen) en het gebouw loodrecht, met de korte kant aan de risicozijde, op de risicobron te plaatsen. Ook door het gebruiken van gelamineerd ('splintervrij' of 'letsel beperkend') glas worden slachtoffers voorkomen.
 Risicocommunicatie	Door mensen vooraf te informeren over wat te doen tijdens een calamiteit kan hun handelingsperspectief en zelfredzaamheid worden vergroot. Zij kunnen zichzelf in veiligheid brengen. Door mensen die in de buurt van een risicobron wonen te laten weten hoe ze zichzelf en hun naasten in veiligheid kunnen brengen, wordt de kans dat zij bij een incident slachtoffer worden, kleiner. Risicocommunicatie kan op veel manieren: door bijeenkomsten, rondleidingen bij de risicobron, aangekondigde oefeningen in het gebied, websites, folders en risicokaarten. Tijdens een incident is crisiscommunicatie cruciaal: de aanwezigen in een gebied weten dan wat er aan de hand is en hoe zij het best kunnen handelen. Moeten zij vluchten of schuilen? Ramen en deuren sluiten of juist niet? Techniek is een belangrijk hulpmiddel. Er zijn gebieden met speciaal ontwikkelde apps (Moerdijk) en de overheid gebruikt NL-alert. Maar ook Twitter, Facebook en andere sociale media spelen tijdens incidenten een belangrijke rol bij het informeren van mensen.

7.5 Bijlage 5 – Voorbeeld inhoud bouwsteen omgevingsveiligheid (aan de hand van vragen)

*Deze bijlage bevat voorstellen voor uitgangspunten, ambities en afwegingskaders voor de bouwsteen omgevingsveiligheid. Die voorstellen zijn gebiedsgericht of 'generiek'. Ook de aandachtsgebieden komen aan de orde. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat een bouwsteen omgevingsveiligheid betrekking heeft op het **gehele** grondgebied van de gemeente.*

A. Gebiedstypen – zie [bijlage 6](#) (matrix 'gebiedstypen')

Onderwerp / vraag	Toelichting
1. Welke gebiedstypen ¹³ onderscheidt de gemeente?	Veel gemeenten werken met gebiedstypen. Het geeft de mogelijkheid om maatwerk aan te brengen in ambities en de realisatie daarvan in ruimtelijke besluiten of vergunningverlening. Denk aan gebiedstypen wonen, industrie, bedrijven, recreatie, buitengebied, agrarisch, gemengd, etc. In verband met de integraliteit van de Omgevingswet is het handig als gebiedstypen van verschillende sectoren geografisch congruent zijn.
2. Welke gebiedseigen kwaliteiten gelden er per gebiedstype?	Een korte omschrijving van het gebiedstype werkt verhelderend. Voor voorbeelden zie http://www.ruimtexmilieu.nl/wiki/gebiedstypering
3. Welke gebiedseigen kwaliteiten gelden er voor omgevingsveiligheid?	Met andere woorden het is duidelijk hoe veilig het per gebiedstype moet zijn en waarom. De schaal kan lopen van 'laag' → er is vooral ruimte voor risicovolle bedrijvigheid en niet voor (nieuwe) (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen. Tot 'zeer hoog' → er is uitsluitend ruimte voor (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties en niet voor (nieuwe) risicovolle bedrijvigheid.

B. Generieke uitgangspunten voor omgevingsveiligheid

Sommige gemeentelijke wensen rondom omgevingsveiligheid zijn niet gebiedsgebonden maar gelden voor het hele grondgebied van de gemeente.

Onderwerp / vraag	Toelichting
1. Welke algemene uitgangspunten hanteert de gemeente bij de aanpak van omgevingsveiligheid?	Risico's kunnen worden voorkomen of beperkt door maatregelen aan de risicobron (bijvoorbeeld aanscherpen van de vergunning), in de overdrachtssfeer (bijvoorbeeld een aarden wal of opvanggeul) of bij de risico-ontvangers (bijvoorbeeld een brandwerende gevel). Of het (op termijn) verplaatsen van activiteiten of het situeren van nieuwe risicobronnen. Een vaak aangetroffen volgorde start bij de bronaanpak. Dus verkleining van de kans op een 'ongewoon voorval'.

¹³ Zie hiervoor ook de resultaten van een recent VNG-project 'Staalkaarten' – <https://vng.nl/producten-diensten/vng-magazine/vng-magazine-nummer-17-2016/staalkaarten-maken-het-omgevingsplan-concreet>

2. Welke algemene uitgangspunten hanteert de gemeente ten aanzien van de beheersbaarheid van en zelfredzaamheid bij calamiteiten?	Artikel 5.2 BKL geeft aan dat in een omgevingsplan rekening gehouden moet worden met beheersbaarheid en zelfredzaamheid. In de omgevingsvisie kan de gemeente de koers hiervoor benoemen: hoe wil zij omgaan met door de veiligheidsregio geadviseerde maatregelen rond 'rampbestrijding' zoals alarmering, bereikbaarheid, bluswatervoorziening, bouwkundige maatregelen, organisatorische maatregelen, zelfredzaamheid, risicocommunicatie?
3. Hoe gaat de gemeente om met omgevingsveiligheid langs transportroutes en buisleidingen?	Het gaat hier over ruimtelijke ontwikkelingen langs vervoersassen (spoor, weg, water) of buisleidingen. De gemeente kan hier aangeven welke ontwikkelingen wel en niet toegestaan zijn en onder welke voorwaarden. In bijna alle gevallen is de gemeente niet wettelijk bevoegd voor deze risicobronnen. Bronaanpak wordt daardoor lastig. Wil de gemeente bovenwettelijke activiteiten ontplooiën? Bijvoorbeeld regionale samenwerking, attenderen bij VNG, optrekken met de provincie, lobby richting Rijk/Tweede Kamer?
4. heeft de gemeente aanvullende ambities voor de bescherming van gebouwen of locaties?	De gemeente kan in de bouwsteen omgevingsveiligheid voor het volgende kiezen: • beperkt kwetsbare gebouwen/locaties worden gezien als kwetsbare gebouwen/locaties; • kwetsbare gebouwen/locaties worden gezien als zeer kwetsbare gebouwen/locaties. Voor definities van (beperkt/zeer) kwetsbare gebouwen/locaties zie Bijlage VI, BKL.

C. Gebiedsgerichte ambities – zie [bijlage 6](#) (matrix 'ambities op gebiedsniveau')

Onderwerp / vraag	Toelichting
1. Is voor elk gebiedstype aangegeven of activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's in het gebied toegelaten c.q. bestemd mogen worden?	In welke gebiedstypen laat de gemeente de vestiging of uitbreiding toe van activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's? Zijn (alternatieve) locaties voor risicoveroorzakers opgenomen zoals concentratiegebieden? Optimaal ruimtegebruik is gediend met een gebiedsgerichte aanpak en dito keuzes omtrent omgevingsveiligheid. Clustering van risicoveroorzakers op geschikte concentratiegebieden bevordert slim ruimtegebruik, voorkomt versnippering van

	risico's en vergroot beheersbaarheid. Indien voor de gemeente relevant adviseren wij dat de bouwsteen de realisatie van een veiligheidsrisicogebied mogelijk maakt.
2. Is voor elk gebiedstype aangegeven hoe de gemeente omgaat met toelaten of bestemmen van (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties in het gebied?	In welke gebiedstypen laat de gemeente de vestiging/bestemming toe van (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties? Is duidelijk gemaakt welke functies in welke gebiedstypen gewenst (zullen) zijn in <i>gemengde</i> gebieden of <i>transitiegebieden</i>? En welke keuzes er rond omgevingsveiligheid voor die gebieden gemaakt worden? Ook als het over uitnodigingsplanologie c.q. de nieuwe 'regelvrije zones' gaat? Het is raadzaam om voor bovenstaande gebieden een keus te maken over het primaat in zulke gebieden. Waar is wat gewenst? Kiest men voor kwetsbaarheid (grote aantallen mensen, (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen) of voor niet geheel te vermijden risico's (primaat voor risicovolle activiteiten/bedrijven). De bouwsteen leent zich er voor om die keuzes vast te leggen.
3. Hoe gaat de gemeente om met: a. bestaande activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's in daarvoor niet-geschikte gebiedstypen? b. bestaande (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties in daarvoor niet-geschikte gebiedstypen?	Een voorbeeld bij a. is een LPG-tankstation in een woonwijk. Een voorbeeld bij b. is een zorghotel op daarvoor niet langer geschikte locaties, bijvoorbeeld doordat voorgenomen saneringen van risicobronnen nog niet zijn uitgevoerd. De bouwsteen omgevingsveiligheid kan aangeven dat zulke functies uiteindelijk in een 'passend' gebied horen. Hoe wil de gemeente met zulke situaties omgaan? Het risico verkleinen/verwijderen of laten bestaan? Zijn de condities in een eventuele interim-periode duidelijk waaronder dit risico dan toch verantwoord wordt geacht? Het is te adviseren dat de bouwsteen een antwoord geeft op deze vragen. Aspecten die mogelijk een rol spelen voor beide gevallen: i. is de situatie permanent of van tijdelijke aard? ii. hoeveel is de verwachte veiligheidswinst ten opzichte van de te maken kosten? iii. hoe luidt het advies van de veiligheidsregio? iv. kan de situatie blijven bestaan op voorwaarde dat het risico niet toeneemt? v. wat is de beleving van de bevolking c.q. de bewoners? vi. welke mogelijkheden heeft de gemeente de facto? (uitsterfbeleid, aanscherpen van de vergunning, verplaatsen) vii. welke 'andere' winst dan veiligheid kan de gemeente maken? (zie cursief deel linker kolom)

Bij dit punt moet worden opgemerkt dat keuzes sterk beïnvloed kunnen worden door 'meekoppelende' belangen van andere sectoren. Denk aan het geval dat het opheffen van het rechts genoemde LPG tankstation ook voordelen zal opleveren van een betere luchtkwaliteit en minder verkeerslawaaï.

4. Hoe gaat de gemeente om met inwaarts en uitwaarts zoneren van activiteiten met complexe externe veiligheidsrisico's op industrieterreinen?	Op zichzelf zijn industrieterreinen gebieden waarop risicovolle bedrijven worden geclusterd. Toch kan het op die gebieden (of bijvoorbeeld havengebieden) wenselijk zijn om zones aan te brengen die a) specifiek b) misschien c) niet geschikt zijn voor activiteiten met complexe externe veiligheidsrisico's. Daarnaast biedt inwaarts of uitwaarts zoneren een mogelijkheid om ruimtelijk te sturen op het voorkómen van risico's op een kwetsbare omgeving. Voor meer informatie zie http://www.infomil.nl/onderwerpen/hinder-gezondheid/geluid/inhoudelijk-dossier/functies/bedrijven/bedrijven/systematiek/
--	--

D. Gebiedsgerichte afwegingskaders voor aandachtsgebieden – zie [bijlage 6](#) (matrix 'afwegingskaders in aandachtsgebieden')

Onderwerp / vraag	Toelichting
1. Hoe gaat de gemeente per gebiedstype om met nieuwe beperkt kwetsbare gebouwen of locaties binnen de contour van het Plaatsgebonden Risico?	Artikel 5.9 BKL stelt dat in een omgevingsplan voor beperkt kwetsbare gebouwen en locaties <i>rekening moet worden gehouden</i> met een plaatsgebonden risico van een op de miljoen per jaar. 'Rekening houden met' duidt op toetsing aan een wettelijke richtwaarde. Zo'n toetsing houdt in dat zoveel mogelijk aan de betreffende waarde moet worden voldaan, tenzij er <i>gewichtige redenen</i> zijn om van die waarde af te wijken. In zo'n geval komt het bestuursorgaan beoordelingsvrijheid toe bij het uitoefenen van de bevoegdheid. Dit houdt ook in dat in een concreet geval aan andere belangen doorslaggevend gewicht kan worden toegekend. Er geldt een motivatieplicht. Wat gewichtige redenen zijn wordt niet aangegeven. Afwijking van een wettelijke richtwaarde is primair een verantwoordelijkheid van het lokale bevoegd gezag.
2. Hoe gaat de gemeente per gebiedstype om met nieuwe (beperkt/zeer) kwetsbare gebouwen of locaties binnen de aandachtsgebieden?	Het BKL biedt gemeenten beleidsruimte over hoe om te gaan met aandachtsgebieden. Een brandaandachtsgebied wordt door de gemeente aangewezen als een brandvoorschriftengebied (idem explosieaandachtsgebied). De gemeente moet de voorschriftengebieden dus actief aanwijzen. Bij de aanwijzing van voorschriftengebieden moet de gemeente aangeven welke criteria zij daarvoor hanteert. Afwegingen daarbij kunnen onder andere zijn de mogelijkheden om omgevingsmaatregelen te nemen of al genomen

	omgevingsmaatregelen (waardoor het gebied veiliger wordt), de aard van het gebied, de kans op het scenario terwijl het gebouw bezet is enz. Het RIVM Handboek Omgevingsveiligheid gaat hier verder op in. Het gaat hier om voorschriften die het treffen van bouwkundige maatregelen mogelijk maken (§ 4.2.14 BBL). Met uitzondering van brandvoorschriftengebieden langs Basisnetroutes¹⁴, kan de gemeente gemotiveerd besluiten om de genoemde voorschriften-gebieden niet één-op-één te laten overeenkomen met de aandachtsgebieden. De gemeente kan ervoor kiezen de bouwvoorschriften voor een kleiner gebied te laten gelden of zelfs helemaal niet te laten gelden. Het zou een waardevol beeld opleveren als de gemeente aangeeft in welke gebiedstypen zij overweegt van deze mogelijkheid gebruik te maken. Daarnaast hebben de aandachtsgebieden betrekking op de vraag hoe je rekening kunt houden met de kans op rampen met meer dan 10 slachtoffers (groepsrisico). Eerste vraag daarbij is of je, eventueel per gebiedstype, gebouwen/ locaties buiten bepaalde aandachtsgebieden wilt houden. En zo nee, hoe kun je dan rekening houden met de mogelijke effecten van een calamiteit? Bijvoorbeeld situering, hoogte, nooduitgangen, vluchtwegen. Ook de binnenkant telt mee: verblijfsruimten zo ver mogelijk van de 'risicokant' af. En natuurlijk overdrachtsmaatregelen, zowel fysiek (bijvoorbeeld aarden wallen) als organisatorisch (venstertijden voor bevoorrading). Keuzes van bron-, overdracht- en bouwmaatregelen kunnen gevolgen hebben voor (het advies van de veiligheidsregio over) de beheersbaarheid en zelfredzaamheid. Kan de gemeente aangeven hoe zij in het licht van maatregelkeuzes wil inzetten op taakuitvoering door de veiligheidsregio? Zie ook onder B.2. in deze bijlage.
--	--

¹⁴ volgens het BKL zijn nieuwe zeer kwetsbare gebouwen wel toegestaan binnen de aandachtsgebieden, maar daarbij gelden de aanvullende bouwvoorschriften voor de voorschriftengebieden. **Deze voorschriften kunnen voor zeer kwetsbare gebouwen in een aandachtsgebied ook niet 'uit' worden gezet.**

	Tot slot kan de gemeente het mogelijke aantal slachtoffers beperken door een dichthedenbeleid te ontwikkelen voor het aandachtsgebied. De omgevingsvisie is daarvoor een goede plek. Het voeren van een dichthedenbeleid ter voorkoming van potentieel grote aantallen slachtoffers is goed middel.
3. Hoe gaat de gemeente om met het treffen van maatregelen aan <u>bestaande</u> (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties in aandachtsgebieden?	De instructieregels van het BKL betreffen alleen 'nieuwe' situaties (zie artikel 5.1). Dus bestaande situaties komen niet voor deze maatregelen in aanmerking. Toch kan de gemeente ook voor deze situaties een uitspraak doen over het treffen van maatregelen.

	TIP → Bouwsteen omgevingsveiligheid: meetbare ambities
<i>Het is te adviseren dat de bouwsteen omgevingsveiligheid (en later de omgevingsvisie) het mogelijk maakt om te evalueren of ambities en uitgangspunten zijn gerealiseerd. Evaluatie is een belangrijk onderdeel van de beleidscyclus (Plan-Do-Check-Act). Ambities en uitgangspunten kunnen worden voorzien van doelstellingen die als indicator kunnen dienen. SMART doelstellingen zijn het meest effectief. Ter illustratie:</i> • <i>Niet 'zo veilig mogelijk' – Maar: 'over tien jaar gebied X vrij van bronnen'.</i> • <i>Niet: 'zo veel mogelijk gebied vrijmaken van risico-bronnen' – Maar 'te bereiken verplaatsing per datum komende vergunningrevisie'.</i> • <i>Niet: 'liever geen nieuwe activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's – Maar 'risicoconcentratiegebied over 3 jaar klaar, zodanig dat ruimte is voor een nieuwe activiteit zonder verhoging van de risico-blootstelling van de inwoners'.</i>	

	TIP → Bouwsteen omgevingsveiligheid: meer dan inspanningsverplichtingen
<i>Een visie omgevingsveiligheid die is gebaseerd op (vooral) inspanningsverplichtingen en die veel uitzonderingsclausules bevat, vergroot de kans dat bij een concreet besluit afgeweken wordt van ambities en doelstellingen. Immers: zonder concrete grenzen en bij voorbaat de mogelijkheid 'dat gaan we nader bekijken als het zover is,' zullen ten tijde van het concrete dilemma alsnog kaders en criteria moeten worden toegevoegd. Op dat moment is het in feite te laat – de bouwsteen omgevingsveiligheid biedt dan geen ondersteuning of bemoeilijkt zelfs de besluitvorming. Een bouwsteen omgevingsveiligheid bevat daarom zo veel mogelijk vastomlijnde (afwegings)kaders, met 'harde' afwegingscriteria en geen uitzonderingsclausules (voor zover het de ambtelijke besluitvoorbereiding betreft: uiteraard heeft de gemeenteraad het laatste woord).</i>	

7.6 Bijlage 6 – Matrices voor vastleggen van beleidskeuzes

Voor de onderdelen 5.A, 5.C en 5.D van bijlage 5 kunnen de keuzes in onderstaande matrices worden vastgelegd.

NOTA BENE:

- De in de matrix voor 5.C en 5.D ingevulde cursieve teksten zijn **mogelijke alternatieven**. Ze zijn slechts bedoeld om een beeld te geven van de mogelijke keuzes die een gemeente kan maken. De genoemde teksten (maatregelen) zijn niet limitatief. Plus: de teksten zijn bijna alle **illustratieve voorbeelden van ambities**.
 - Zo wordt in tabel 5.C gesteld dat nieuwe kwetsbare gebouwen op een industriegebied niet zijn toegestaan (tenzij zwaarwegend belang). Maar op een 'gewoon' industrieterrein mogen die kwetsbare gebouwen er wel komen, op voorwaarde dat ze buiten de 10^{-6} contour blijven.
 - In tabel 5.D wordt gesteld dat nieuwe zeer kwetsbare gebouwen in een aandachtsgebied niet zijn toegestaan. Het gaat hier om een ambitie. Deze gebouwen zijn immers wel toegestaan, zij het onder bepaalde voorwaarden (aanvullende bouwvoorschriften verplicht).
- De gemeente moet hier zelf keuzes maken en kan deze eventueel in een matrix vastleggen.
- Voor twee gebiedstypen worden voorbeelden gegeven: woongebieden en industriegebieden. Let op het meervoud: het zijn generieke regels voor één vorm van een bepaald gebiedstype. Zo kan een gemeente meerdere gebieden als woongebied bestempelen of meerdere gebieden als industriegebieden. Uiteraard heeft de gemeente de vrijheid om binnen, bijvoorbeeld het gebiedstype industrie te kiezen voor verschillen: een 'licht' industrieterrein vraagt om een andere aanpak dan een 'zwaar' industrieterrein.
- Bij industriegebieden gaat het om 'gewone' industriegebieden, niet om een (vastgesteld) veiligheidsrisicogebied. Bij een veiligheidsrisicogebied gelden andere eisen: een toets aan het PR 10^{-6} is niet nodig maar de eis van functionele binding geldt wel.

5.A Gebiedstype	Woongebieden	Industriegebieden	Ander gebiedstype	Ander gebiedstype	Ander gebiedstype
Wat kenmerkt dit gebied?					
Gewenst regime omgevingsveiligheid? (zeer hoog-hoog-middel-laag)					

5.C Ambities op gebiedsniveau	Woongebieden	Industriegebieden	Ander gebiedstype	Ander gebiedstype	Ander gebiedstype
Nieuwe activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's	• <i>Niet toestaan</i>	• <i>Toestaan mits</i> ◦ <i>zwaarwegend belang</i> ◦ <i>PR binnen poort</i> ◦ <i>Aandachtgebieden niet over kwetsbare gebouwen / locaties</i>			
Nieuwe zeer kwetsbare gebouwen of locaties	• <i>Toestaan mits niet binnen PR 10^{-6}</i>	• <i>Niet toestaan tenzij zwaarwegend belang</i>			
Nieuwe kwetsbare gebouwen of locaties	• <i>Toestaan mits niet binnen PR 10^{-6}</i>	• <i>Niet toestaan tenzij zwaarwegend belang</i>			

5.C Ambities op gebiedsniveau	Woongebieden	Industriegebieden	Ander gebiedstype	Ander gebiedstype	Ander gebiedstype
Nieuwe beperkt kwetsbare gebouwen of locaties	• <i>Niet toestaan binnen PR 10⁻⁶ tenzij om gewichtige redenen</i>	• <i>Niet toestaan binnen PR 10⁻⁶ tenzij om gewichtige redenen</i>			
Omgang met bestaande activiteiten met (complexe) externe veiligheidsrisico's die niet in het gebiedstype passen.	• <i>Toestaan LPG tankstations mits geen groei PR 10⁻⁶</i> • <i>Niet toestaan tenzij zwaarwegend belang</i> • <i>Niet toestaan</i> • <i>Uitsterfbeleid</i> • <i>Aanscherpen vergunning</i> • <i>Uitplaatsen</i>	• <i>Niet van toepassing</i>			
Omgang met bestaande (zeer/ beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties die niet in het gebiedstype passen.	• <i>Niet van toepassing</i>	• <i>Niet toestaan</i> • <i>Sloop</i> • <i>Maximum gedoog-periode bepalen</i> • <i>Extra voorwaarden van veiligheidsregio</i> • <i>Halfjaarlijkse rapportage over voortgang</i>			
Omgang met inwaarts en uitwaarts zonerende activiteiten met complexe externe veiligheidsrisico's op industrieterreinen.	• <i>Niet van toepassing</i>	• <i>Wel zoneren</i> • <i>Niet zoneren</i>			

5.D Afwegingskaders voor aandachtsgebieden	Aandachtsgebieden in woongebieden	Aandachtsgebieden in industrieterrein	Aandachtsgebieden in ander gebied	Aandachtsgebieden in ander gebied	Aandachtsgebieden in ander gebied
Hoe wil de gemeente omgaan met nieuwe beperkt kwetsbare gebouwen of locaties binnen de contour van het PR?	• <i>Niet toestaan binnen PR 10⁻⁶ tenzij om gewichtige redenen</i>	• <i>Niet toestaan binnen PR 10⁻⁶ tenzij om gewichtige redenen</i>			
Hoe wil de gemeente omgaan met nieuwe zeer kwetsbare gebouwen of locaties in BAG / EAG / TAG?	• <i>Niet toestaan</i>	• <i>Niet toestaan</i>			

5.D Afwegingskaders voor aandachts-gebieden	Aandachts-gebieden in woongebieden	Aandachts-gebieden in industrieterrein	Aandachts-gebieden in ander gebied	Aandachts-gebieden in ander gebied	Aandachts-gebieden in ander gebied
Hoe wil de gemeente omgaan met nieuwe kwetsbare gebouwen of locaties in BAG / EAG / TAG?	• <i>Toestaan mits voorschriften-gebied aan-gewezen</i> • <i>Toestaan mits overdrachts-maatregelen getroffen¹⁵</i> • <i>Toestaan mits dichtheden-beleid</i> • <i>Toestaan mits goede zelf-redzaamheid</i> • <i>Niet toestaan</i>	• <i>Niet toestaan tenzij zwaar-wegend belang</i>			
Hoe wil de gemeente omgaan met nieuwe beperkt kwetsbare gebouwen of locaties in BAG / EAG / TAG?	• <i>Toestaan mits voorschriften-gebied aan-gewezen</i> • <i>Toestaan mits overdrachts-maatregelen getroffen</i>	• <i>Toestaan mits maatregelen en goede zelf-redzaamheid</i>			
Hoe wil de gemeente omgaan met bevolkingsdichtheden, dus aantallen personen binnen aandachts-gebieden?	• <i>Voeren van gemeentelijk dichtheden-beleid</i>	• <i>Geen gemeentelijk dichtheden-beleid; ad hoc besluiten</i>			
Hoe wil de gemeente omgaan met het treffen van maatregelen aan bestaande (zeer/ beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties in aandachts-gebieden?	• <i>Bestaande (zeer/ beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties behandelen als nieuwe</i> • <i>Geen maat-regelen voor bestaande (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties</i> • <i>Primair inzet-ten op maat-regelen ramp-bestrijding, alarmering, BHV, GHOR</i>	• <i>Bestaande (zeer/ beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties behandelen als nieuwe</i> • <i>Geen maat-regelen voor bestaande (zeer/beperkt) kwetsbare gebouwen of locaties</i> • <i>Primair inzet-ten op maat-regelen ramp-bestrijding, alarmering, BHV, GHOR</i>			

¹⁵ Overdrachtsmaatregelen (bijvoorbeeld een geul/wal) kunnen altijd worden getroffen, onafhankelijk of er een voorschriftengebied is aangewezen of niet. Die omgevingsmaatregelen verlagen ook de risico's voor **bestaande** bebouwing.